

FESTSPILLENE
I BERGEN

PROGRAM
KR 20

LOGEN TEATER

LØRDAG 27. MAI

Det Norske Kammerorkester gjennom 40 år

BERGEN
INTERNATIONAL
FESTIVAL

24. MAI — 07. JUNI
2017

BALANSEKUNST

I DNV GL er vi opptatt av sikkerhet, kvalitet og integritet. Våre ansatte jobber hver dag mot et felles mål: En sikker og bærekraftig fremtid. Vår rolle består ofte i å balansere næringslivets og samfunnets interesser - i hele verden. Vi kaller det balansekunst.

Vårt samarbeid med Festspillene, en av Norges ypperste og mest internasjonale kulturinstitusjoner, understøtter nettopp denne forpliktelsen overfor samfunnet. For kultur og samfunn går hånd i hånd.

Derfor er vi stolt hovedsamarbeidspartner for Festspillene i Bergen.

Lær mer om oss på www.dnvgl.com

Det Norske Kammerorkester gjennom 40 år

The Norwegian Chamber Orchestra through 40 Years

LOGEN

Lørdag 27. mai
Saturday 27 May

Kammerorkesteret jubilerer 40, Loud and Proud
s. 06

Musikalsk galskap Mad Songs
s. 12

Bach med Bugge Bach with Bugge
s. 16

Det Norske Kammerorkester feirer 40 år, og markerer det med hele tre konserter på én kveld under Festspillene. Gjennom fire tiår har Kammerorkesteret dyrket den klassiske strykeklangen til fingerspissene og samtidig eksperimentert med uttrykksformer og nye klangidealer. Denne kvelden i Logen tar de det enda et steg videre og viser orkesterets musikalske spennvidde. Her er alt fra hardcore barokk til samtid, storslått romantikk til intellektuell systematikk, og det dønn seriøse til den rene galskap. Festspillene ønsker til lykke med jubileet!

The Norwegian Chamber Orchestra celebrates its fortieth anniversary during the Bergen International Festival with an entire evening of no fewer than three concerts. Throughout the last four decades, the Norwegian Chamber Orchestra has nurtured the classical string sound to the core, all the time experimenting with forms of expression and ideals of tone. On this occasion in Logen they take it yet one step further. The evening encompasses everything from the hardcore baroque to the contemporary, the sentimentally romantic to the intellectually systematic and the deadly serious to the sheerest madness. Happy Anniversary!

Foto: Mona Ødegaard

Det Norske Kammerorkester*The Norwegian Chamber Orchestra***Terje Tønnesen** kunstnerisk leder *artistic director*Fiolin I *Violin I***Terje Tønnesen****Daniel Bard****Bjarne Magnus Jensen****Daniel Dalnoki****Yi Yang****Guro Asheim****May Kunstovny**Fiolin II *Violin II***Øyvind Fossheim****Hans Morten Stensland****Oda Gihle Hilde****Simona Bonfiglioli****Sara Chen****Johanne Haugland**Bratsj *Viola***Catherine Bullock****Benedicte Royer****Marthe Husum****Bendik Foss**Kontrabass *Double bass***Marius Flatby****Kenneth Ryland**Fløyte *Flute***Trond Magne Brekka****Helen Benson**Obo *Oboe***Torunn Irene Kristensen****Lena Brandvoll**Klarinett *Clarinet***Björn Nyman**Fagott *Bassoon***Embrik Snerte**Slagverk *Percussion***Heming Valebjørg**

Cembalo/piano

Knut Johannessen

Kammerorkesteret jubilerer

40, *Loud and Proud*

Lørdag 27. mai kl 18:00
Saturday 27 May at 18:00

Varighet: 1 t 30 min
Duration: 1:30

Kian Soltani cello

DMITRIJ SJOSTAKOVITSJ (1906–1975)

Kammersymfoni i c-moll *Chamber Symphony in C minor*,
op. 110a

Arr. Rudolf Barshai

1. Largo
2. Allegro molto
3. Allegretto
4. Largo
5. Largo

JOSEPH HAYDN (1732–1809)

Cellokonsert nr. 1 i C-dur *Cello Concerto no. 1 in C major*, H.7b:1

1. Moderato
2. Adagio
3. Allegro molto

EDVARD GRIEG (1843–1907)

Fra Holbergs tid, «Holbergsuiten» *Holberg Suite*, op. 40

1. Praeludium
2. Sarabande
3. Gavotte
4. Air
5. Rigaudon

Sjostakovitsj' kammersymfoni

Sjostakovitsjs kammersymfoni er et arrangement av hans åttende strykekvartett, laget av en av komponistens elever, bratsjisten Rudolf Barshai. I 1960 hadde den 54 år gamle komponisten blitt tvunget til å melde seg inn i kommunistpartiet etter i flere år å ha levd under konstant trussel. Den dystre tonen i dette verket blir forklart med komponistens indre kamp på denne tiden.

Sjostakovitsj skrev verket i løpet av bare tre dager etter en reise til Dresden, der krigens totale utradering av byen traff ham som et knyttneveslag, enda han hadde opplevd krigens voldsomme herjinger i sitt kjære St. Petersburg. Kwartetten er dedikert til alle ofrene for fascisme og krig. Senere er det kommentert at musikken uttrykker like mye hat og beske kommentarer til Stalins terrorregime. Mellom linjene viser komponisten sin mening: Dobbeltkommunikasjon ble ofte en nødvendig og avansert tolkningskunst under totalitære regimers granskende blikk. Komponistens egen signatur er flettet inn i musikken (d-ess-c-h), sammen med sitater fra andre verker han nylig hadde skrevet.

Dette verket sier kanskje noe om hvordan komponisten føler seg behandlet av sine omgivelser, der han strever med å komme til orde eller risikerer å bli slått til jorden.

Shostakovich's Chamber Symphony

Shostakovich's Chamber Symphony is his eighth String Quartet, reworked by violist Rudolf Barshai with the composer's approval. In 1960, Shostakovich had been forced at the age of 54 to join the communist party after having lived for several years under constant threat. The gloomy tone of the work may be explained by the composer's inner struggle at the time.

Shostakovich wrote the string quartet in Dresden in the course of three days. Seeing the wartime obliteration of the city had sent him reeling, despite his having experienced similar destruction in his own city, St Petersburg. The quartet is dedicated to 'the victims of fascism and the war'. It has since been remarked that the music expresses just as much hatred and bitter commentary towards Stalin's totalitarian regime. Between the lines the composer's opinion shines through: double communication and the skill to interpret it were often necessary under the probing eyes of totalitarian regimes.

The composer makes use of his musical signature DSCH (D, E flat, C, B natural) in all five movements, and he quotes themes from his recent compositions. This work may express how Shostakovich looked upon the way he was treated by his environment; he struggled to express himself, always at the risk of torture.

Haydns første cellokonsert

Haydns første cellokonsert var regnet som tapt i nesten to århundrer, helt til en kopi av partituret ble funnet på nasjonalmuseet i Praha så sent som i 1961. Verket har raskt inntatt plassen som en av de sentrale cellokonsertene på repertoaret. Den unge Haydn hadde i 1761 tiltrådt sin tjeneste ved det velstående og mektige Esterházy-hoffet. Fyrsten holdt seg med et førsteklasses hoff kapell med dyktige solister, og ga Haydn svært gode og relativt ubekymrede arbeidsbetingelser. Det sier noe at han ble stående i tjenesten i nesten 30 år. I disse årene utviklet Haydn flere av de viktige klassiske formene, fra å være en ubesværet hoffmusikk til en lyttemusikk med rom for dybde og store følelser. Haydns musikalske utvikling har vært avgjørende for musikkhistorien, og han ble et viktig forbilde for tidens komponister. Denne tidlige cellokonserten åpner lett og galant, men fremstår raskt som uvanlig moden, som et varsel om den musikalske veien Haydn skulle følge videre. Blant annet er dette mesterverket kjent for å være teknisk og stilmessig krevende å spille.

Haydn's lost work

Haydn's first Cello Concerto was regarded as lost for almost two centuries, until a copy of the score was found at the National Museum in Prague as late as in 1961. The work quickly earned a place as one of the staple concertos in the cello repertoire. In 1761, the young Haydn joined the wealthy and powerful Esterházy court. The prince kept a first class orchestra with talented soloists, giving Haydn excellent carefree working conditions. During his thirty years as court musician, Haydn developed several of the important classic forms from pure entertainment music to music with room for depth and great emotions. Haydn made a significant contribution to the history of music and became an important model for his contemporaries. This early cello concerto opens in the light gallant style of the day, but quickly demonstrates uncommon maturity, heralding the musical path Haydn was to take. This masterpiece is known for the technical and stylistic demands it makes on performers.

Fra Holbergs tid, suite i gammel stil

I en periode i Griegs liv hvor hans kreative produktivitet befant seg på et lavmål, årene 1883–85, skrev han trolig sitt hyppigst fremførte større verk: *Holbergsuiten*, eller *Suite i gammel stil*. I dag fremstår det som selve signaturverket for norske strykeorkestre, ikke minst på turne utenfor Norges grenser. Det er også det verket gjestende utenlandske orkestre gjerne vil fremføre på besøk her til lands.

Temmelig nøyaktig 100 år etter Mozart skrev sine seks klaverkonserter, gikk Grieg inn for å fylle nytt stoff i gamle kar. I 1884 skulle dikteren Ludvig Holbergs 200-års jubileum feires. Som hans bysbarn påtok Grieg seg å bidra til feiringen med både en mannskorkantate og en 'suite i gammel stil', som Grieg selv uroppførte i klaverversjon den 3. desember. Klavermusikken skrev han i sommerferien i Lofthus i Hardanger, og versjonen for strykeorkester ble til i september samme år. Ved å gi sin musikalske hyllest til vår store syttenhundretallsdikter, lå det nær å benytte seg av satsformer dikteren var fortrolig med fra

sin samtid. Født et år før Bach og Händel måtte det bli satser fra barokkens suiter, nærmere bestemt de franske satsformer fra Lully som den germanske musikkverden også hadde overtatt. Men innholdet, stoffet i de gamle velprøvde barokkformene var og ble Griegs eget.

For tilhøreren i dag oppleves *Holbergsuiten* som et like duggfriskt og dypt engasjerende verk som det gjorde umiddelbart ved jubileet. Den substans og artistiske letthet som preger verket fenger stadig tilhørerne over hele verden. En *air* som kan måle seg med barokkens mest berømte, en sarabande som tåler å stilles opp mot de dypeste kreasjoner fra Bachs cellosuiter, *preludiet* som bobler av kollektiv strykeglede, og en *rigaudon* som binder an med de mest avanserte norske spillemannstradisjoner, rykket inn i barokkens uttrykksverden. Enn mer: Grieg komponerer suiten for og ved sitt eget instrument, klaveret. Men mer eller mindre parallelt lager han versjonen for strykere -- en instrumenteringskunst så nær det fullkomne som noen nordmann med strykeinstrumenter som profesjon er kommet.

From Holberg's time; Suite in Olden Style

In 1883–85, a period in Grieg's life when his creative production was at an all-time low, he composed his probably most frequently performed major work, the Holberg Suite. It is today the signature work of Norwegian string orchestras, particularly when touring abroad. It is also the work that orchestras most frequently want to perform when visiting Norway.

Just one hundred years after Mozart wrote his six piano concertos, in 1884, Grieg decided to fill old bottles with new wine. The bicentenary of the birth of the poet Ludvig Holberg was to be celebrated. As a resident of Holberg's home town, Grieg's contribution was a cantata for male voice choir and a 'suite in olden style', which he premiered on the piano on 3 December. He had written the piano music in Lofthus in Hardanger in the summer holiday, and the version for string orchestra in the following September. By creating a musical tribute to the great eighteenth century poet and playwright

Ludvig Holberg, he was able to use compositional forms familiar to Holberg. As Holberg was born one year before Bach and Handel, these were of necessity the dances of Baroque suites, originally Lully's French dance forms adopted into the Germanic musical tradition. The content – the music in the time-tested forms – was however indubitably Grieg's own.

For a modern audience the Holberg Suite is heard as an equally fresh and compelling work as when it was composed. Its substance and artistic nonchalance consistently captivates audiences worldwide. An air as great as any of the Baroque period's most famous, a sarabande commensurate with Bach's cello writing, a prelude effervescent with the joys of ensemble string music and a rigaudon reminiscent of the most advanced Norwegian fiddle traditions – all of these joined forces to invade the baroque world. And not only that, but Grieg composed the work for his own instrument, the piano. Almost in parallel he wrote the string orchestra version – an achievement in instrumentation as close to perfection as any Norwegian composer has ever achieved.

Musikalsk galskap

Mad Songs

Lørdag 27. mai kl 20:30
Saturday 27 May at 20:30

Varighet: 1 t 15 min

Duration: 1:15

Det Norske Kammerorkester

Terje Tønnesen leder *leader*

GEORG PHILIPP TELEMANN (1681–1767)

Don Quichotte Suite, TWV 55:G10

Terje Tønnesen solist *soloist*

Daniel Bard solist *soloist*

JOHANN SEBASTIAN BACH (1658–1750)

Konsert for to fioliner og strykere i d-moll

Concerto for two violins and strings in D minor, BWV 1043

1. Vivace
2. Largo ma non tanto
3. Allegro

Christian Eggen dirigent *conductor*

Nils Harald Sødal tenor

PETER MAXWELL DAVIES (1934–2016)

Eight Songs for a Mad King

Musikk og galskap

Folk var fascinert av galskap på 1700-tallet. For en liten slant fikk det pene borgerskap komme inn på Bedlam i London og se på de ulykkelige menneskene som var innestengt der. *Mad Songs* ble framført på scenen og i gatene. Galskapen fikk uttrykk gjennom karakterer som don Quijote, King Lear, Macbeth, Hamlet. Georg Philip Telemann tok for seg don Quijote, og suiten forteller om kampen mot vindmøllene, om hesten Rosinante og om Sancho Panzas muldyr.

Den gale spiller litt av samme rollen som en satiriker, som en kongens narr. I et stykke med tekst kunne sangeren plutselig begynne å synge på en måte som en normal person ikke ville ha gjort.

Den engelske kong Georg 3. – som levde fra 1760 til 1829 – er kjent som den gale kongen som mistet Amerika. Han styrte Storbritannia i seksti år, men på slutten av livet tok hans bipolare lidelse fullstendig overhånd. Peter Maxwell Davies har laget et storslagent musikkteater av det. Kongen sitter vanligvis på scenen i et faglebur. Han skal lære dompappene sine skikkelige sang. Fløyte, klarinett, fiolin og cello er dompappene. Sangeren skal dekke et register på fem oktaver i forsøket på å lære dem å synge. Musikken er først og fremst uforutsigbar: Her høres en foxtrot, så vel som Georg 3.'s favorittarie fra Händels *Messias*. Galere blir det ikke.

Music and madness

*In the seventeenth century there was a fascination with the abnormal, particularly with madness. For a small fee, well-dressed bourgeois spectators were allowed to watch the occupants of mental asylums such as Bedlam in London. Mad Songs capitalised on this public fascination and the association catapulted them into popularity both in the streets and on the stage. Madness also became inspired literary characters such as Don Quixote, King Lear, Macbeth and Hamlet. Georg Philip Telemann gave the story of Don Quixote a musical treatment and in this suite from his opera *La Burlesque de Quichotte*, he offers up scenes from the story: the attack against windmills, the protagonist's horse Rocinante and Sancho Panza's mule.*

To some extent, the insane can play the same role as a satirist, like the king's jester. In a work with words, the singer could suddenly start singing, which a 'normal' person would not have done.

King George III of England (1760–1829), known as the 'mad king who lost America', ruled the country for nearly sixty years, but during his final decade he suffered from recurrent attacks of mania as part of his bipolar disorder. Peter Maxwell-Davies has composed a monodrama based on him. The king, trapped alone inside the birdcage of his own disintegrating mind, attempts to teach his bullfinches (represented by flute, clarinet, violin and cello) the music that obsesses him. The singing part requires an extraordinary command of register covering five octaves. The composer draws on numerous influences, including Handel, Birtwistle and foxtrot.

Dobbelkonsert for to fioliner i d-moll

Konserten for to fioliner og strykere i d-moll er kanskje et av Bachs aller mest berømte verk. Bach var en produktiv komponist, og hans komposisjoner samsvarer stort sett med jobben han hadde på det tidspunktet de ble skrevet. Denne konserten ble trolig komponert mellom 1717 og 1723, da han var kapellmester ved hoffet i Anhalt-Köthen. Her skulle han først og fremst komponere verdslig musikk, og skrev en rekke instrumentelle komposisjoner.

Dobbelkonserten i d-moll har overlevd i sin originalform og er skrevet for strykere og basso continuo. Den åpner energisk i form av en fuge, der den ene solofiolinen følger og etterligner den andre. Det er en eiendommelig vakker dialog i den langsomme satsen, og i den siste satsen følger fiolinene hverandre tett. Senere i Leipzig skrev komponisten en versjon for to cembali.

Bach's Double Concerto in D minor

The Concerto for Two Violins in D minor BWV 1043 is perhaps one of the most famous works by Bach. Bach was a prolific composer and his compositions corresponded very largely with his current responsibilities. The Concerto is believed to have been composed between 1717 and 1723 when he was the Kapellmeister at the court of Anhalt-Köthen. Here his primarily secular responsibilities elicited a large number of instrumental compositions.

The Double Concerto in D minor survives in its original form, scored for strings and basso continuo. It opens energetically in the form of a fugal exposition, one solo violin following the other in emulation. There is a dialogue of remarkable beauty in the slow movement and a final movement in which the second violin follows the first in excitingly close juxtaposition. It also exists in later transcriptions for two harpsichords made by the composer in Leipzig.

Bach med Bugge

Bach with Bugge

Lørdag 27. mai kl 22:30
Saturday 27 May at 22:30

Varighet: 1 t 50 min inkludert pause
Duration: 1:50 including interval

Det Norske Kammerorkester

Terje Tønnesen kunstnerisk leder *artistic director*

Bugge Wesseltoft piano

Sigurd Hole bass

Heming Valebjørg slagverk *percussion*

ARNOLD SCHÖNBERG (1874–1951)

Verklärte Nacht (*Transfigured Night*), op. 4, arr. for
strykeorkester *string orchestra version*

JOHAN SEBASTIAN BACH (1685–1750)

Utdrag fra Goldbergvariasjonene
Excerpts from Goldberg variations, BWV 988
Arr: Tønnesen/Wesseltoft

Verklärte Nacht

Det ble etterhvert mer og mer klart for Schönberg at den romantiske gigantomanien var i ferd med å utvikle seg til en musikalsk blindvei, og han søkte en radikal kompositorisk omlegging. En rekke forhold skulle komme ham til hjelp i letingen – den første faktoren var hans store begeistring for den symbolistiske dikteren Richard Dehmel (1863–1920). Symbolisme var en retning innen litteratur- og billedkunst som strebet etter å fremheve følelseslivet og det subjektive, og søkte gjennom symboler å uttrykke de ideer og drømmer som skjulte seg bak den synlige virkeligheten. Schönberg følte en sterk dragning mot Dehmels lyrikk, og mot slutten av 1890-årene hadde han satt musikk til fire Dehmel-dikt. Et femte dikt, hentet fra samlingen *Weib und Welt*, danner grunnlaget for Schönbergs viktigste komposisjon fra 1899, *Verklärte Nacht* (*Forklaret natt*). Originalbesetningen var stryke-sekstett. Femten år etter urfremførelsen i 1902 arrangerte Schönberg sekstetten for strykeorkester, en versjon han reviderte i 1943.

Verket, som rent tonalt fortsatt befinner seg i den senromantiske tonalitetens verden, leder naturligvis tankene i retning av samtidens store nøkkelkomponister som Wagner og Brahms. Men det er noe mer her, noe foruroligende nytt: Dehmel gjør seg i sin dikning til talsmann for et revolusjonerende nytt kvinnesyn, et for samtiden henimot uhørt fokus på likestilling og likeverd. Ved å benytte seg av Dehmels diktning gjør Schönberg seg til talsmann for disse nye tankene. Verket forårsaket en storm av protester. Kritikerne var lite interesserte i å gå inn på Schönbergs kompositoriske løsninger, men konsentrerte seg nesten utelukkende om Dehmels tekst, som de mente ikke kunne tolkes med rene musikalske midler. Teksten var i seg selv provokativ nok for store deler av det etablerte samfunn, men Schönberg viser seg i tillegg som noe mer enn en 'vanlig' romantiker gjennom sin behandling av stoffet: Han skildrer smerte som smerte og glede som glede på en langt mer hensynsløst ærlig måte enn noen i samtiden hadde vært i nærheten av å gjøre det før ham, og tilkjennegir dermed for første gang det som skulle bli til hans senere ekspresjonistiske stil.

Tekst: Revidert tekst basert på originaltekst av Wolfgang Plagge.

Transfigured Night

Schönberg gradually realised that the romantic gigantomania was developing into a musical dead end, and he looked for a radical way to restructure the way he composed. A number of factors were to help his search. The first was his great enthusiasm for the symbolist poet Richard Dehmel (1863–1920). Symbolism was a genre in literature and the visual arts which aimed to accentuate emotions and subjectivity, expressing through symbols the ideas and dreams behind visible reality. Schönberg was strongly attracted to Dehmel's writing, and by the end of the 1890s he had set four Dehmel poems to music. A fifth, from the collection *Weib und Welt*, is the basis of Schönberg's most significant composition of 1899, *Verklärte Nacht* (Transfigured Night). It was originally orchestrated for a string sextet. Fifteen years after its first performance in 1902, Schönberg reworked the sextet for string orchestra, a version that he later revised in 1943.

The work, which retains late romantic tonality, leads us to think of the great composers of the day, such as Wagner and Brahms. However, there is more to the work, something disturbingly new: in his poetry Dehmel is a mouthpiece for a revolutionary new view of women, a focus on gender equality that was practically unheard of at the time. By using Dehmel's poem Schönberg adopted the same values, and the work gave rise to a storm of protest. Critics disregarded Schönberg as a composer, and concentrated almost solely on Dehmel's text, which they claimed could not be interpreted by purely musical means. The text alone was provocative enough for most of the establishment, but Schönberg turns out to be more than an 'ordinary' romantic through his treatment of the material: he depicts pain as pain and happiness as happiness in a far more ruthlessly honest way than anyone around him had done before. Thus Schönberg manifests for the first time what would later become his expressionistic style.

Text: Wolfgang Plagge, redacted

English version: Roger Martin

Verklärte Nacht

Tekst: Richard Dehmel (1863–1920)

Zwei Menschen gehn durch kahlen, kalten Hain;
der Mond läuft mit, sie schau'n hinein.
Der Mond läuft ber hohe Eichen,
kein Wölkchen trbt das Himmelslicht,
in das die schwarzen Zacken reichen.
Die Stimme eines Weibes spricht:
Ich trag ein Kind, und nicht von dir,
ich geh in Sünde neben dir.
Ich hab mich schwer an mir vergangen;
ich glaubte nicht mehr an ein Glück
und hatte doch ein schwer Verlangen
nach Lebensfrucht, nach Mutterglück
und Pflicht - da hab ich mich erfrecht,
da ließ ich schaudernd mein Geschlecht
von einem fremden Mann umfangen
und hab mich noch daf r gesegnet.
Nun hat das Leben sich gerächt,
nun bin ich dir, o dir begegnet.
Sie geht mit ungelenkem Schritt,
sie schaut empor, der Mond läuft mit;
ihr dunkler Blick ertrinkt in Licht.
Die Stimme eines Mannes spricht:
Das Kind, das du empfangen hast,
sei deiner Seele keine Last,
o sieh, wie klar das Weltall schimmert!
Es ist ein Glanz um Alles her,
du treibst mit mir auf kaltem Meer,
doch eine eigne Wärme flimmert
von dir in mich, von mir in dich;
die wird das fremde Kind verklären,
du wirst es mir, von mir gebären,
du hast den Glanz in mich gebracht,
du hast mich selbst zum Kind gemacht.
Er fasst sie um die starken Hüften,
ihr Atem mischt sich in den Lüften.
Zwei Menschen gehn durch hohe, helle Nacht.

Forklaret natt

Oversettelse: Wolfgang Plagge

To mennesker i golde, kalde lund;
med dem en måne, blek og rund.
Og månen over trærne iler,
dens skinn av ingen sky tilsløres
mens sorte tagger mot den stiler.
En kvinnes spede stemme høres:
Jeg er med barn, men ei med ditt,
i synd jeg følger dine skritt.
Jeg var blitt til mitt eget stengsel,
og trodde ei mer på en glede –
mitt hjerte var så tungt av lengsel,
for livsfrukt, morsplikt var det rede.
Men akk, jeg gjorde meg fortredd;
mitt skjød jeg lot ham gledes ved,
en fremmed skjenket jeg min lengsel,
jeg endog stunden salig priste.
Men nu har livet hevnes ved
at du meg ekte elskov viste.
Hun går med stive, redde skritt,
hun ser at månen holder tritt;
det dunkle blikk forgår i skinn.
En mannsrøst når til henne inn:
Det barn du under hjertet bær'
din sjel til last ei legges her,
å, se, hvor universet skimrer!
Det er som skinnen alt omgav;
du er med meg på kalde hav,
i oss en egen varme flimrer
fra deg i meg, fra meg i deg;
forklaret lys om barnet gløde,
for du mitt barn, av meg, skal føde,
for du har skapt en glans i meg,
for du har gjort til barn mitt jeg.
Han hennes brede hofter favner,
og luft med åndedrett seg blander.
To mennesker i høye, lyse natt.

Goldbergvariasjoner

Bachs Goldbergvariasjoner er en oppvisning i variasjonens muligheter, fylt av alle mulige polyfone og fingernemme løsninger. For Bach syntes oppgaven alltid å være hvordan han kunne skape maksimalt mangfold innenfor en fastlagt helhet.

Dette er et verk i stadig bevegelse og fornyelse. Siden fundamentet for variasjonene ligger i basslinjen og akkordgangene, er forbindelsen til jazzverdenen påtagelig. Standardlåtene enhver dreven jazzmusiker har på repertoaret er ikke isolert til melodien selv, men bygger på det akkordskjemaet melodien lever innenfor. Goldberg bør kunne utforskes videre i hendene på en dyktig jazzmusiker, på samme måte som en god standardlåt.

Utforskningen innenfor barokk oppføringspraksis har åpnet stadig nye rom for interpretasjon, tempovalg og ikke minst bruk av ornamentikk. Og de skjellsettende fortolkningene til Glenn Gould har både provosert og stimulert musikere til å se ytterligere muligheter i verket. Hele tiden blir spørsmålet: Hvem setter grensene og hvorfor? Svarene er like mye i bevegelse som musikken selv.

The Goldberg Variations

Bach's Goldberg Variations showcase the potential of variation form, filled as they are with a multitude of polyphonic and technically demanding options. For Bach the task was always how to create maximum diversity within defined limits.

It is a work in constant movement and renewal. Since the basis of the variations is in the bass line and chord progressions, the connection to the world of jazz is evident. The standards in every jazz musician's repertoire are not limited to tunes; they are equally dependent on the chord progressions underneath. Goldberg (as it is often known) should be able to be examined further by a good jazz musician, in the same way as any standard.

Examination of this kind within baroque performance practice has found more and more room for interpretation, choice of tempo and not least use of ornamentation. The groundbreaking interpretations of Glenn Gould both provoked and inspired musicians to look for further depths in the work. The question remains: 'Who sets the limits and why?' The answer is as fleeting as the music itself.

Foto: Mona Ødegaard

Det Norske Kammerorkester har fra starten i 1977 utviklet seg til å bli en av de fremste kammerorkestrene på den internasjonale konsertarenaen. Orkesteret har gjestet konsertsaler over store deler av Europa, USA, og Asia flere ganger. Nærmere 40 innspillinger er lansert der det meste av repertoaret for strykeorkester er spilt inn sammen med flere innspillinger av repertoar med solister som Leif Ove Andsnes, Terje Tønnesen, Iona Brown, Lars Anders Tomter og Tine Thing Helseth. Orkesteret har spilt med en rekke norske og internasjonale solister, og har alltid lagt vekt på å presentere musikk fra vår egen tid som del av konsertrepertoaret. Orkesteret bestiller og urfremfører stadig nye verk av norske og utenlandske komponister. Faste kunstneriske ledere og gjesteledere har vært Iona Brown, Leif Ove Andsnes, Isabelle van Keulen, Martin Fröst, François Leleux og Steven Isserlis samt nåværende kunstnerisk leder, Terje Tønnesen, som har hatt denne rollen siden starten i 1977. I 2013 ble orkesteret og Terje Tønnesen tildelt den prestisjetunge Lindemanprisen.

The Norwegian Chamber Orchestra (NCO) was founded in 1977 and has established itself as one of the foremost chamber orchestras on the international classical music scene. The orchestra's international tours to Europe, Asia and the USA have received outstanding reviews. With nearly 40 recordings to date, the NCO has recorded comprehensive chamber orchestra repertoire with distinguished soloists, including Leif Ove Andsnes, Terje Tønnesen, Iona Brown, Lars Anders Tomter and Tine Thing Helseth. The orchestra has always

been dedicated to presenting contemporary music as part of its concert repertoire. In this endeavour, the NCO continually commissions and premieres new works from composers around the world. The artistic directors and guest leaders throughout its history have been Iona Brown, Leif Ove Andsnes, Isabelle van Keulen, Martin Fröst, François Leleux og Steven Isserlis alongside current artistic director Terje Tønnesen, who has held this role since the orchestra's inception. In 2013, the NCO was awarded the Lindeman Prize.

Terje Tønnesen debuterte som 17-åring i 1972, og etter fem år med studier i Sveits ble han i 1977 kunstnerisk leder for Det Norske Kammerorkester. Tønnesen har vunnet flere internasjonale priser og har her hjemme mottatt Griegprisen, Kritikerprisen og Lindemanprisen. Han har turnert i Europa, USA, Kina og Sovjet og har i løpet av sin karriere samarbeidet med musikere som Mstislav Rostropovitsj, Maurice André og James Galway. Tønnesen har gjort solopptredener med alle de norske symfoniorkestrene og beveger seg stadig utenfor landets grenser til engasjementer med andre orkestre. Han har gjort innspillinger av Griegs fiolinsonater sammen med Einar Henning Smebye, spilt Hallgrímssons Poemi og Sjostakovitsj' 2. fiolinkonsert for EBU, samt uroppført Terje Rypdals Unisonus, skrevet for ham. I tillegg har han gjort en lang rekke innspillinger med Oslo Filharmoniske Orkester og Det Norske Kammerorkester. I 2015 ble han utnevnt til Ridder av 1. klasse av Den Kongelige Norske St. Olavs Orden. Tønnesen er kunstnerisk leder for Det Norske Kammerorkester og førstekonsertmester i Oslo Filharmoniske Orkester, samt leder av det svenske ensemblet Camerata Nordica.

Terje Tønnesen made his debut at 17 in 1972, and after five years of studies in Switzerland was appointed Artistic Director to the Norwegian Chamber Orchestra (NCO). Tønnesen has also maintained a career as a soloist by making regular appearances with major orchestras in Scandinavian countries and touring extensively in Europe, USA, China and Russia. His recordings as the orchestra's leader have received awards including the Spellemann Prize and consistent critical acclaim. Tønnesen has also made recordings as a soloist and chamber musician, including several works commissioned for him. He has won several international awards and recognition such as the Grieg Prize and Lindeman Prize, and in 2015 he was appointed Knight

First Class of the Royal Norwegian Order of St. Olav. Tønnesen is currently Artistic Director of the Norwegian Chamber Orchestra and concertmaster of the Oslo Philharmonic Orchestra, and leads the Camerata Nordica in Sweden.

Kian Soltani (f. 1992) ble født inn en persisk musikerfamilie i Bregenz, Østerrike. Som 12-åring begynte studiene hos Ivan Monighetti ved Musikkhøgskolen i Basel. Soltani debuterte som solist som 19-åring i Golden Hall i Musikverein i Wien og ved Schubertiade i Hohenems. Han har vunnet en rekke priser og mottok også et stipend fra Mozart Gesellschaft Dortmund og er medlem av Anne-Sophie Mutter Foundation. Soltani har optrådt med blant andre Basel Sinfonietta, Helsinki Filharmoniske Orkester, Latvias Nasjonale Symfoniorkester og Zagreb Filharmoniske orkester, samt på en rekke internasjonale festivaler. Siden 2014 har han studert ved Kronberg-akademiet hos Frans Helmerson.

***Kian Soltani**, born in Bregenz, Austria 1992 into a Persian family of musicians, was only 12 when he started studying with Ivan Monighetti at the Basel Music Academy. He made his solo debut at 19 in the Golden Hall of the Vienna Musikverein and at the Schubertiade in Hohenems. Soltani has won several prizes, holds a scholarship at the Mozart-Gesellschaft Dortmund and is a member of the Anne-Sophie Mutter Foundation. Orchestras Soltani has performed with include the Basel Sinfonietta, Helsinki Philharmonic Orchestra, Latvian National Symphony Orchestra and Zagreb Philharmonic Orchestra, as well as a number of international festivals. He has since 2014 studied at the Kronberg Academy with Frans Helmerson.*

Christian Eggen er en norsk pianist, komponist og dirigent. Han har studert ved Norges musikkhøgskole, og i 1980 tok han sin diplomeksamen i dirigering. Eggen var i flere år konsertpianist med vekt på det klassiske repertoaret, og har også spilt improvisert musikk med Terje Rypdals Orchestra og som medlem av jazzgruppa Søyr. Han ledet Ny Musikk Ensemble i 1981–1987 og har dirigert Cikada Ensemble siden starten i 1988. I 1993 ble han kunstnerisk leder av Oslo Sinfonietta. Han har arbeidet jevnlig med ensembler som musikFabrik i Tyskland og Ensemble Intercontemporain i Paris, og har samarbeidet med blant andre John Cage, Helmut Lachenmann, Iannis Xenakis, Magnus Lindberg, Kaija Saariaho, Witold Lutoslawski, Tan Dun,

Brian Ferneyhough og György Kurtág. Han har gjort en rekke innspillinger med norske og utenlandske ensembler og orkestre. I 1999 var han festspillmusiker ved Festspillene i Bergen, og ble tildelt Kritikerprisen for denne innsatsen.

***Christian Eggen** is a Norwegian pianist, composer and conductor. He graduated in conducting at the Norwegian Academy of Music in 1980. For several years Eggen was a concert pianist with emphasis on the classical repertoire, while also performing improvised music with Terje Rypdals Orchestra and in the jazz group Søyr. He led the Ny Musikk Ensemble in 1981–87 and has conducted the Cikada Ensemble since its inception in 1988. In 1993, he became artistic director of Oslo Sinfonietta. He has worked regularly with ensembles such as musikFabrik in Germany and Ensemble Intercontemporain in Paris, and has collaborated with John Cage, Helmut Lachenmann, Iannis Xenakis, Magnus Lindberg, Kaija Saariaho, Witold Lutoslawski, Tan Dun, Brian Ferneyhough and György Kurtág. He has made numerous recordings with Norwegian and foreign ensembles and orchestras. In 1999, he was Festival Musician at the Bergen International Festival, and was awarded the Norwegian Critics Prize for this effort.*

Nils Harald Sødal er tenor, forfatter og statsviter, og har sin utdanning fra Norges musikkhøgskole og Universitetet i Oslo. Etter en aktiv frilanskarriere, ble Sødal en del av Nasjonaloperaens faste solistensemble i 2012. Han har gjestet flere europeiske operascener, og debuterte ved Semperoper i Dresden i 2012. Av større roller ved Nasjonaloperaen kan nevnes tittelrollen i Peter Grimes og Robin Hood, Rossilon i Den glade enke, Alfred og Eisenstein i Flaggermusen, Alfredo i La traviata, Don José i Carmen, David i Den fjerde nattevakt, og Godpa i den nyskrevne operaen Khairos. Høsten 2014 sang han tittelrollen som Peer i Jüri Reinveres Peer Gynt.

***Nils Harald Sødal**, tenor, author and political scientist, studied at The Norwegian Academy of Music and the University of Oslo. While following a busy freelance career, Sødal joined the Norwegian National Opera ensemble in 2012. He has appeared on many European opera stages, and made his debut at Semperoper in Dresden in 2012. His major roles with the Norwegian National Opera include the title roles in Peter Grimes and Robin Hood, Rosillon in The Merry Widow, Alfred*

and Eisenstein in Die Fledermaus, Alfredo in La Traviata, Don José in Carmen, David in The Fourth Watch of the Night, and Godpa in the new opera Khairos. In 2014 he had the title role in Jüri Reinvere's Peer Gynt.

Bugge Wesseltoft er en norsk pianist, jazzmusiker, komponist og produsent. Etter videregående skole i Skien hvor han var involvert i korps og danseband, ble han en profesjonell musiker som 19-åring i 1983. Mot slutten av 80-tallet var han involvert i ulike pop, rock og jazzband. På 1990-tallet beveget han seg over fra å spille i en nordisk jazztradisjon til å spille i en retning gjerne kalt nu jazz, som er en variant av jazz med innslag av elektroniske og digitale elementer. Han samarbeidet med den eksperimentelle jazzvokalist Sidsel Endresen i mange år, blant annet med et bestillingsverk for Moldejazz i 1993, samme år som hans eget bestillingsverk, *A Little War Story*, for Vossajazz. Han har spilt sammen med blant andre Jan Garbarek og Arild Andersen og har tre ganger blitt tildelt Spellemannprisen. I 1996 dannet han plateselskapet Jazzland Recordings, og har også et eget lydstudio, Bugge's Room.

Bugge Wesseltoft is a Norwegian jazz musician, pianist, composer and producer. After high school he was involved in the school brass band and dance orchestras, and in 1983, at the age of 19, he became a professional musician. Towards the end of the 1980s he was involved in a variety of pop, rock and jazz bands, and in the 1990s he transitioned from Nordic jazz traditions to a style sometimes referred to as future jazz or nu jazz. For many years he collaborated with the experimental jazz vocalist Sidsel Endresen, and was in the lineup for her commissioned work at Moldejazz in 1993, the same year as his own commissioned work, A Little War Story for Vossajazz. He has performed with among others Jan Garbarek and Arild Andersen, and has been awarded Spellemannprisen – the Norwegian Grammy Award – three times. In 1996, he founded the record label Jazzland, and he also has his own sound studio, Bugge's Room.

Festspillene takker

Våre offentlige støttespillere

Kulturrådet
Bergen kommune
Hordaland fylkeskommune

Festspillambassadører

Aud Jebsen
Per Gunnar Strømberg Rasmussen
v/Strømberg Gruppen
Ekaterina Mohn
Terje Lønne
Espen Galtung Døsvig v/EGD
Grieg Foundation
Yvonne og Bjarne Rieber v/Rika AS

Hovedsamarbeidspartnere

DNB
DNV GL
Statoil
Bergens Tidende
Dagens Næringsliv

Prosjektpartnere

Kavlifondet
Trond Mohn
Sparebankstiftelsen DNB
– Dextra Musica
GC Rieber Fondene
H. Westfal-Larsen og Hustru Anna
Westfal-Larsens Almennyttige Fond
Herman Friele
Fritt Ord
Anders Sveaas' Almennyttige Fond

Festspillinvestorer

Iwan Eide Knudsen

Festivalpartnere

Morgenbladet
PwC
Telenor
A7 Print
07000 Bergen Taxi
Galleriet
Atea
Handelshøyskolen BI
Avinor
BIR Bedrift
Tesla Bergen
Securitas

Prosjektstøtte

Regionalt forskningsfond Vestlandet
Utenriksdepartementet
Oticon Fonden
FINNO (Finsk-norsk kulturinstitutt)
Norsk-finsk kulturfond
J W Eides Stiftelse
Institut français de Norvège
Sibelius-selskapet i Norge
Music Norway
Bergens Riksmålsforening
Kulturfonden för Finland och Norge
Program for kunstnerisk utviklingsarbeid

Arenaer

Apollon Platebar
Bergen Domkirke
Bergen Kunsthall

Bergen Offentlige Bibliotek
Cornerteateret
Den Nationale Scene
Fana Kulturhus
Fløien Folkerestaurant
Grieghallen
Hengjø i Bekkjarvik
Hordaland Teater
Hotel Ullensvang
Håkonshallen
KODE Kunstmuseene i Bergen
Litteraturhuset i Bergen
Moster Amfi
Oseana Kunst- og Kultursenter
Rekstensamlingene
Solstrand Hotel & Bad
Studio Bergen
Universitetet i Bergen (Aulaen)

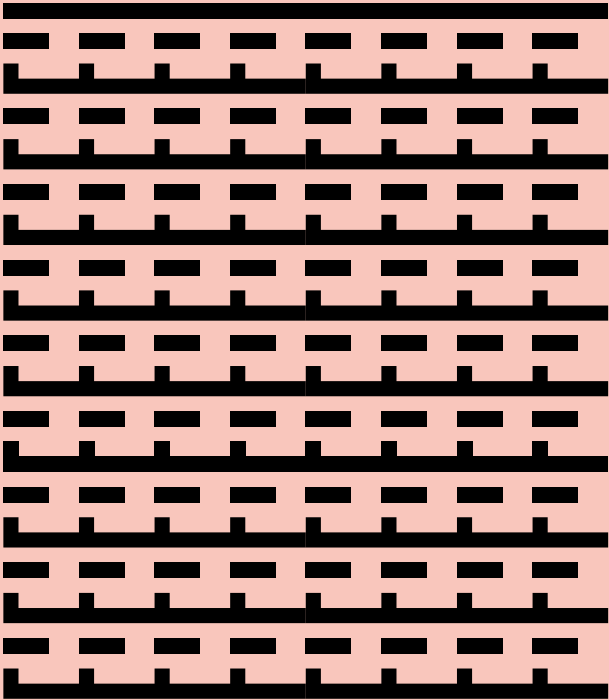
Co-produsenter

Bergen Filharmoniske Orkester
Bergen Nasjonale Opera
Carte Blanche
– Norges nasjonale kompani
for samtidsdans
Ingerine Dahl
Stavanger konserthus

Andre partnere og bidragsytere

Agderforskning
Barratt Due musikk-institutt (Crescendo)
Bekkjarvik Gjestgiveri
Bekkjarvik Eiendom AS
Bergen Dansesenter
Bergen Domkor
Bergen kulturskole
Bergen og Hordaland Turlag
Bergen Internasjonale Kultursenter
Bømlo Teater
Café Sanaa
Damsgårdsdagene
Den Grønne Sykkel
Det felles innvandrerråd, Hordaland
Dukkenikkernes teaterverksted
v/Jan Holden
Fana/Ytrebygda Kulturkontor
Fløibanen A/S
Forsvarsbygg nasjonale festningsverk
Griegakademiet
– Institutt for musikk, UiB
Holbergprisen
KODE Komponisthjem
Kritikerlaget
Kulturdepartementet
Lysverket
Norges musikkhøgskole
Norges Musikkorps Forbund
Norsk Komponistforening
NRK
Oslo-Filharmonien (Crescendo)
Prof. Jiri Hlinka Klaverakademiet
Revy & Teaterservice
Siljustøls Venner
Steinway Piano Gallery Oslo
Stiftelsen Kristian Gerhard Jebsen
Stiftelsen Siljustøl
Studentradioen i Bergen
Øvsttun Speidergruppe

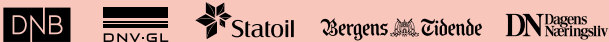
Crescendo støttes av
Trond Mohn, Bettina Ford Jebsen,
Hans Peter Jebsen,
Sparebankstiftelsen DNB,
Dextra Musica og Talent Norge.

Festspillene får offentlige tilskudd fra:
Kulturrådet | Bergen kommune | Hordaland fylkeskommune

Festspillambassadører:
Aud Jebsen | Per Gunnar Strømberg Rasmussen v/Strømberg Gruppen | Ekaterina Mohn | Terje Lønne | Espen Galtung Døsvig v/EGD | Grieg Foundation | Yvonne og Bjarne Rieber v/Rika AS

Hovedsamarbeidspartnere:

Redaksjon: Festspillene i Bergen / Design og konsept: ANTI Bergen, www.anti.as / Trykkeri: Bodoni / Formgeving: Sandra Stølen / Foto forside: Mona Ødegaard